

якщо використовувати дидактичну гру під час занять з мовленнєвого розвитку, образотворчої діяльності та ознайомлення з природним довкіллям, спостережень в природі, ігрової діяльності. У ході дослідження ми виявили особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку; з'ясували умови, використанні педагогом у роботі з розвитку зв'язного мовлення. Перспективи подальшого дослідження є дослідження розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку шляхом впровадження інноваційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Кондратенко Р. В. Діагностичний супровід розвитку та виховання старших дошкільників: навчально-методичний посібник / Р. В. Кондратенко, В. Ф. Олійник, І. В. Онищенко; за заг. ред. В. Ф. Олійник. – Кривий Ріг: КПІ, 2015. – 224 с.
2. Матеріал для визначення розвиненості та освіченості дитини дошкільного віку за програмою розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня»: метод. посіб. – Кривий Ріг: КЗ «Інноваційно-методичний центр», 2015. – 365 с.

Пшеславська С.О.

аспірант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ТРАНСФОРМАЦІЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ В СТРУКТУРІ АКСІОСФЕРИ МОЛОДІ

На сучасному етапі суспільного розвитку одним із найактуальніших завдань системи освіти є виховання підростаючого покоління на основі сімейних цінностей, як традиційних, так і новітніх. Адже сім'я в усі часи була і наразі залишається соціальним інститутом, в якому уможлиблюються гармонійний розвиток особистості, реалізація її прав, інтересів, нахилів та розкриття здібностей.

Р. Зідер називав сім'ю «маленьким дзеркалом великого суспільства». Дослідник зауважив: «Сім'я розуміється не як «світ у собі», а як соціальний мікрокосм, у якому відображаються суспільні відносини, живуть і працюють люди, соціалізовані даним суспільством» [1].

Сферу сімейних стосунків завжди регулювало суспільство за допомогою ціннісних орієнтирів, норм моралі й моральності. Останніми роками відбулися досить важливі зміни сімейно-шлюбного інституту, спостерігається трансформація традиційних сімейних цінностей. З одного боку, руйнуються звичні стереотипи, що дає великий простір для самореалізації особистості, але з іншого – це породжує низку нових соціальних і психологічних проблем і конфліктів: зростає соціально-психологічна дезадаптація чоловіка й жінки, виникає дизгармонія сімейних відносин, посилюється неготовність молоді до шлюбу в усіх її аспектах (соціально-психологічному, матеріально-побутовому, сексуальному та ін.).

Тенденції розвитку сучасної української сім'ї засвідчують: зростання кількості розлучень; зростання кількості неповних сімей і дітей, народжених поза шлюбом; відтермінування часу вступу до шлюбу; проживання подружніх пар без оформлення шлюбу; зменшення чисельності сім'ї і народжуваності дітей; збільшення кількості самотніх людей (під час криз та хронічних перевтом люди більше прагнуть самоти і спокою); зменшення кількості повторних шлюбів; зниження життєвого рівня (погані житлові умови, низький рівень сімейного бюджету, безробіття); зниження купівельної спроможності сім'ї (як наслідок – недоїдання, погіршення здоров'я (особливо дітей); зростання надмірної зайнятості і нервових перевантажень батьків, що призводять до зниження якості сімейного виховання, до загострення конфліктності (стреси, депресії).

Таким чином, сім'я як одна з найдавніших біосоціальних спільнот нині зазнає значних змін. Ці зміни мають глобальний універсальний характер і пов'язані з руйнацією традиційних цінностей і форм сімейного життя. Однак це не означає загибелі сім'ї як такої: нові часи відкривають нові, не знані раніше обрії у стосунках чоловіка, жінки і дитини. Сім'я зберегла своє середнє положення в ієрархії «суспільство – сім'я – особистість», але змінилися акценти в оцінці значущості сім'ї, відбулася переоцінка тих моделей сім'ї, які ми спостерігали зовсім нещодавно, і тих, які в сучасних умовах класифікуються як альтернативні.

Результати багаторічних досліджень ціннісних орієнтації молоді показують, що радикальні зміни соціально-економічних умов і соціокультурних орієнтирів, що відбуваються останнім часом у нашій країні, вносять певні зміни як у структуру ціннісних орієнтацій молоді, так і в зміст шлюбно-сімейних установок. Так, в структурі ціннісних орієнтацій молоді впродовж багатьох років домінує місце займали такі цінності, як спілкування, любов, сім'я. Сьогодні ж їх витісняють цінності економічного характеру, орієнтації на високі життєві стандарти і індивідуальне благополуччя. І справді: молоді українці все менше спілкуються з родичами і вважають за краще проводити час з друзями; зі свят, які обов'язково відзначають в колі сім'ї, залишилися тільки Новий рік і день народження; виховання онуків із рук дідусів та бабусь переходить до нянь-гувернанток; йде в минуле безкорислива допомога близьким людям (вона все частіше стає результатом фінансової угоди). Залишився в минулому період, коли сім'я створювала домашню бібліотеку із творів класиків, історичних та енциклопедичних видань. Одна з причин – інформаційне суспільство. Поряд з позитивним аспектами, такими як мобільність, оперативність, які не мають конкурентів відносно рівня впливу на свідомість підлітків, формується комп'ютерна залежність, яка несе небезпеку не тільки пізнавально-інтелектуального характеру, а і втрати духовно-культурного потенціалу особистості. Як зауважує Т. Дейнегіна, – «люди, навіть того не усвідомлюючи, перетворюються у дальтоників, які перестають бачити і чути світ навколо себе, насолоджуватися кольорами і звуками природи, яким вже ніколи спілкуватися з дітьми, родиною, друзями, ніколи писати вірші або

листи, ніколи займатися спортом, кохати, мріяти... Життя стає ілюзорним, воно – «за склом» [2].

Все це наштовхує на думку, що сьогодні формується нова модель сімейних відносин, в якій люди домовляються про правила, за якими будуть жити.

І саме за таких умов сучасна система освіти має вибудувати ефективну стратегію виховання у підростаючого покоління сімейних цінностей, які є провідними в загальній системі загальнолюдських цінностей.

Категорія «цінності» розглядається науковцями у філософському, психологічному, соціальному, антропологічному аспектах. У загальному їх визначають як щось важливе, цінне, бажане. На думку Т. Парсонса, основою ціннісної системи особистості є культурні традиції, а самі цінності виступають як результат культурної системи [3].

С. Л. Рубінштейн зазначає, що цінності є похідними від співвідношення світу і людини і виступають важливою сполучною ланкою між суспільством, соціальним середовищем і особистістю, її внутрішнім світом [4].

Н. Ткачова вважає, що система цінностей – це система соціальних норм, концептуальних ідей, значень, смислів, ідеалів, що відображає гуманістичні пріоритети суспільства та виступає головним орієнтиром для розвитку індивідуальних цінностей в цілому [5]. Відтак, кожній людині притаманна індивідуальна, своєрідна ієрархія особистісних цінностей, яка служить зв'язком між духовною культурою суспільства та духовним світом особистості, між буттям суспільним і індивідуальним.

Як сутнісні універсалії людини, загальнолюдські властивості її ставлення до світу визначають цінності В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Надольний. До переліку базових цінностей дослідники відносять: добро (благо), свободу, користь, істину, правду, творчість, красу, віру. Сенс же існування людини, фундамент її індивідуального світогляду, як стверджують науковці, складають саме вищі цінності: свобода, мир, істина, честь, держава, праця, здоров'я, сім'я, кохання, творчість тощо.

Основою соціального буття людини визначає сімейні цінності і В.В. Ніколіна. При цьому науковець стверджує, що саме в сім'ї закладаються цінності добра, любові, співчуття, гідності, шанування батьків» [6].

Ми розділяємо таку позицію автора і переконані, що всю повноту і глибину таких цінностей, як материнство, батьківство, любов, подружнтя вірність, піклування про дітей, піклування про батьків та старших у сім'ї, пошана до предків, допомога слабшим членам сім'ї, гармонія батьківського і материнського впливу, культ праці, гостинність та ін. людина здатна зрозуміти, тільки будучи членом сім'ї. Тому так важливо сформулювати у підростаючого покоління уявлення про сім'ю та сімейні відносини, розкрити роль та місце сім'ї в житті людини, довести, що самодостатньою, щасливою, успішною людина стає тільки в здоровій сім'ї. А підвищити рівень культивування сімейних цінностей серед молоді – значить отримати помітний ефект в соціально-демографічному розвитку країни.

Таким чином, трансформація сімейних цінностей як явище соціально та культурно обумовлене не має призвести до втрати системи цінностей,

сформованої за багатовікову історію існування людства і його основоположної складової – сім'ї. Сьогодні на часі актуалізація сімейних цінностей, відновлення традиційних засад сім'ї через подолання кризових явищ в духовно-етичній сфері життя сучасної сім'ї як причини девальвації сімейних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Зидер Р. Социальная история семьи в Западной и Центральной Европе (конец XVIII–XX вв.) / пер. с нем. Л.А. Овчинцевой; науч. ред. М.Ю. Брандт. – М., 1997. – С. 8.
2. Дейнега Г.Ф. Жизнь вдвоем: интимность и одиночество...: Кн. для учащихся. – М.: Просвещение, 1992. – 95 с.
3. Parsons T. Struktura społeczna a osobowosc. – Warszawa, PWN, 1969, p. 454.
4. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М., 1973.
5. Ціннісні парадигми освіти. – Х.: Видав. Гр. «Основа», 2004. – 128 с.
6. Николина В.В. Дети, молодежь и духовность: ценности и цели / В.В. Николина // Воспитание: ценности и цели: Науч.-метод. сб. – Н. Новгород, 2004. – С. 11.
7. Собкин В.С. Особенности социализации в старшем школьном возрасте: социокультурные траектории ценностных трансформаций // Возрастная и педагогическая психология. Хрестоматия / В.С. Собкин; сост. И.В. Дубровина.
8. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

Хіля А.В.

здобувач,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені М.М. Коцюбинського*

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ (У РОЗРІЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Питаннями забезпечення нормальної життєдіяльності дітей з функціональними обмеженнями займаються різні структури виконавчої влади. Зокрема, освітньої та соціальної сфер.

Так, у шкільній системі освіти найкращим варіантом для роботи з дітьми з функціональними обмеженнями на сьогодні є індивідуальна форма навчання, адже введення інклюзивних класів відповідно до вимог законодавства та можливостей матеріально-технічного забезпечення шкіл є досить складним процесом.

Так, у минулому навчальному році згідно статистичних даних по Вінницькій області функціонує тридцять три інклюзивні класи, в яких навчається 61 дитина з особливими освітніми потребами, відкрито 11,25 ставок асистента вчителя. В інклюзивних класах навчаються діти з розумовими вадами, в тому числі з синдромом Дауна, діти з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку. Всі діти